

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש] (בתי משפט קהילתיים) (הוראת שעה), התשע"ח-2017

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

בנובמבר 2014 החלה לפעול "תוכנית ניסיונית" (פיילוט) של בתי משפט קהילתיים בישראל. עד עתה הוקמו שלושה בתי משפט קהילתיים: בבאר שבע, ברמלה ובתל אביב. ביום 11.8.2016 התקבלה החלטת ממשלה מס' 1840 שעניינה "ייעול מדיניות הענישה ושיקום האסירים בישראל", בה הוחלט, בין היתר להרחיב את המודל של בתי המשפט הקהילתיים במטרה לצמצם ענישה בדרך של מאסר ולהקים ארבעה בתי משפט נוספים (שלושה נוספים על אלו הקיימים היום).

בתי המשפט הקהילתיים פועלים כבתי משפט שלום הדנים בעניינים פליליים מכוח סמכותם הנתונה להם על פי החוק ואינם חורגים מסמכויות אלה. עם זאת ולמען הסדר הטוב, מוצע לעגן את דבר פעילותם בחקיקה.

מאחר שהתוכנית פועלת בשלב זה כתוכנית ניסיונית, ונוכח הגמישות הנדרשת בשלב זה, שמטיבו הוא הליך למידה בעקבותיו יהיה צורך בשינויים, מוצע כי עיגון הקמת בתי המשפט יהיה בהוראת שעה, כאשר אופן התנהלותם של בתי המשפט ייקבע בנהלים שיפורסמו לציבור באתר האינטרנט של משרד המשפטים.

ג. עיקרי החוק המוצע

עיקר 1:

מוצע לקבוע שהליך בפני בית משפט קהילתי יתנהל בבית משפט שלום. כאמור, הליכים בבתי משפט קהילתיים החלו להתנהל במסגרת תוכנית ניסיונית במספר בתי משפט שלום במדינה. מוצע לעגן את פעילותם ולקבוע בחוק כי הם פועלים בבתי משפט שלום.

עיקר 2:

כאמור, בתי המשפט הקהילתיים פועלים במתכונת ניסיונית (פיילוט), ולכן נחוצה גמישות רבה בהפעלתם. על כן, מוצע לקבוע כי פעילותם תוסדר בנהלים שיגובשו על ידי המשרדים השונים הנוגעים לעניין. (ראו בעניין דומה, סעיף 12א לחוק הנוער (שפיטה), ענישה ודרכי טיפול), התש"א-1971, אשר מכוחו נקבעו נהלים להסדרת הליך חלופי). מוצע לקבוע בחוק רשימה לא סגורה של עניינים שיוסדרו בנהלים, ובהם בין השאר השיקולים והתנאים להעברת הדיון בעניינו של הנאשם לבית משפט קהילתי, את שלבי ההליך והפיקוח על התקדמות הנאשם בשלבי ההליך.

עיקר 3:

דיון שבו מובאות ראיות לבירור האשמה אינו מתנהל בבית המשפט הקהילתי. על כן, ככל שעולה צורך לקיים דיון כאמור, יעביר בית המשפט הקהילתי את הדיון למותב שאינו בית המשפט הקהילתי.

ד. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

יתווסף סימן ח' לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש], תשמ"ב-1982.

ה. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה, על תקנים במשרדי הממשלה ועל ההיבט המינהלי

התקציב הנדרש להרחבת הפיילוט הוסדר במסגרת החלטת הממשלה.

תזכיר חוק מטעם משרד המשפטים:

תזכיר חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס'.. והוראת שעה) (בתי משפט קהילתיים), התשע"ח-2017

1. החל ביום תחילתו של חוק זה ועד תום שנתיים מהמועד האמור, יקראו את החוק העיקרי, בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש], התשמ"ב-1982¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סימן ז' בפרק ה' יבוא:

"סימן ח' – בתי משפט קהילתיים

הוספת סימן ח'

196א. הליך בפני בית משפט קהילתי יתנהל בבית משפט שלום בהתאם לנהלים שייקבעו לפי סעיף 196ב.

196ב. משרד המשפטים, משרד העבודה הרווחה ונהלים והשירותים החברתיים, באמצעות שירות המבחן למבוגרים ומשטרת ישראל יקבעו נוהל שיפורסם באתר האינטרנט של משרד המשפטים, המסדיר את ההליך בפני בית המשפט הקהילתי, שיכלול, בין השאר, הוראות בעניינים אלה:

(1) השיקולים והתנאים להעברת הדיון בעניינו של נאשם לבית משפט קהילתי;

(2) שלבי ההליך בפני בית משפט קהילתי;

(3) אופן הפיקוח על התקדמות הנאשם בשלבי ההליך;

196ד. מצא בית המשפט הקהילתי כי יש לקיים דיון שבו מובאות ראיות לבירור האשמה לפי סימן ה' לפרק ה' לחוק זה, יעביר את הדיון לבית משפט שאינו קהילתי.

העברת הדיון לצורך בירור האשמה

¹ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

